

ADVOKATFIRMA
CHRISTIAN HARLANG

Østre Landsret, 24. afdeling
Bredgade 59
1260 København

J.nr. 600096
CHA/CFJ/PEH

PROCESSKRIFT 8
(23. november 2016)

i sagen B-3448-14

(v/ advokat *Christian Harlang*)

mod

Forsvarsministeriet,
Holmens Kanal 42,
1060 København K
(Kammeradvokaten
v/ advokat *Peter Biering*)

Sagsøgtes processkrift H af 15. november 2016 giver sagsøgerne anledning til at fremkomme med følgende, idet sagsøgernes hidtidige processtof fastholdes i det hele:

1. Det sagsøgte ministeriums fortsatte ulovlige procesførelse

Af sagsøgtes indledende bemærkninger i processkrift H fremgår:

"Det er ikke korrekt, at sagsøgte forsøger at obstruere sagens oplysning. Tværtimod har sagsøgte til fulde medvirket til, at sagen oplyses, siden sagen blev anlagt første gang ved stævning af 13. september 2011."

Sagsøgerne fastholder bemærkningerne i processkrift 7 om det "grundlæggende problem om sagsøgtes forsøgsvisse og fortsatte obstruktion af sagens oplysning" og sagsøgtes pligter som offentlig myndighed herunder "den naturlige forpligtigelse til at medvirke til sagens oplysning".

For det første har sagsøgte i vidt omfang ikke besvaret de fremsatte opfordringer jf. processkrift 7 s. 6 f.f. og nedenfor.

For det andet har sagsøgte i sit seneste processkrift H af 15. november 2016 nu mere end 5 år efter det første sagsanlæg i september 2011 fremlagt en række dokumenter (bilag DG-DN) som alle kunne have været fremlagt for længe siden. De fleste (bilag DG-DK) endda allerede i 2011.

Det er rigtigt, at sagsøgerne allerede i 2011 har anmodet forsvarsministeriet om aktindsigt, da sagsøgte netop ikke - eller meget sendrægtigt - fremlagde dokumenter til sagens oplysning. Men som det fremgår af processkrift H s. 2, næstsidste afsnit, blev også ad denne vej oplysningerne fremsendt utroligt sent. I dette tilfælde fremsendte Værnsfælles Forsvarskommando d. 23. september 2015 et dokument - nogle TOC-logs (bilag DB) - fra 2004, som kunne have været fremsendt i 2011. At sagsøgerne ikke staks ved modtagelsen har fremlagt dette dokument skyldes, at det ikke i sig selv har bevisværdi. Den endelige stillingtagen til bilag DBs bevisværdi (set fra sagsøgernes side) afhænger af, om Forsvarsministeriet fremlægger yderligere af de - indtil videre - fortsat tilbageholdte dokumenter.

Af processkrift H s. 3 fremgår:

"Sagsøgte er naturligvis enig i, det er op til landsretten at foretage den konkrete bevisbedømmelse, hvilket netop forudsætter, at der er tilvejebragt et grundlag herfor. Hvorvidt sagsøgerne måtte mene, at de fremlagte dokumenter ikke udgør et tilstrækkeligt grundlag, kan sagsøgte selvsagt ikke udtale sig om. Bevisbyrden

påhviler sagsøgerne, som også erkendt i processkrift 7, s. 7, sidste afsnit, og det står derfor også sagsøgerne frit for at fremlægge det yderligere materiale, som sagsøgerne finder, bør indgå i sagen”.

Sagsøgerne har ikke i processkrift 7 ”erkendt”, som anført af sagsøgte, at bevisbyrden vedrørende det tilvejebragte grundlag for bevisbedømmelsen påhviler sagsøgerne. Tværtimod er der en række forhold, som anført i indledningen til processkrift 7, som må betyde, at bevisbyrden er vendt og påhviler sagsøgte. Se herom også Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 3. udgave 2010, s. 77:

”I sager om alvorlige overtrædelser af artikel 2 eller 3 er det ofte kun myndigheder, der har det fulde indblik i, hvad der er foregået, hvilket navnlig er tilfældet, når det drejer sig om frihedsberøvede. I sådanne sager gælder der derfor en stærk formodningsregel, når der er tale om skader eller dødsfald, og bevisbyrden kan i sådanne tilfælde pålægges myndighederne, der må fremkomme med en plausibel forklaring på det passerede.” (her understreget)

Det fremgår af processkrift H s. 3, 3. afsnit:

”Det er korrekt, at en række af de fremlagte militære dokumenter indeholder ekstraheringer. Ekstraheringerne er foretaget af Værnfælles Forsvarskommando, der er den kompetente myndighed til at vurdere, hvorvidt disse militære dokumenter kan udleveres i deres helhed, eller om visse afsnit skal ekstraheres. Værnfælles Forsvarskommando har i overensstemmelse med retsplejelovens § 298, stk. 1, ekstraheret en række afsnit i de militære dokumenter af hensyn til statens sikkerhed, forholdet til fremmede magter og hensynet til tredjemands liv eller helbred, jf. retsplejelovens § 169, stk. 2, 3 pkt.” (Her understreget).

Af retsplejelovens § 169, stk. 2, 1 pkt. fremgår imidlertid:

”Nægtes samtykke, kan retten, såfremt forklaringens afgivelse findes at være af afgørende betydning for sagens udfald, pålægge vedkommende myndighed over for retten at redegøre for grundene til nægtelsen”.

Kammeradvokaten bestrider nu i processkrift H, s. 3, 5. afsnit, at det sagsøgte ministerium har gjort sig skyldig i procesbedrageri.

At der foreligger procesbedrageri fremgår klart derved, at Forsvarsministeriet retsstridigt dels har tilbageholdt oplysninger om, at der systematisk blev foretaget videooptagelser med flere professionelle "*combat cameras*" under operation Green Desert, dels har fremsat urigtige udsagn om, at sådanne optagelser hverken fandt eller kunne have fundet sted under militæroperationen, hvorved de 23 sagsøgere blev udsat for torturforbrydelser, jf. bilag 1A, underbilag 18.

Med fremlæggelsen af én af filmoptagelserne fra operation Green Desert med processkrift 5 af 17. oktober 2012 (de øvrige filmoptagelser har det sagsøgte forsvarsministerium fortsat ikke fremlagt) blev det notorisk klart, at Forsvarsministeriet som procespart i en sag, der drejer sig om den danske stats ansvar for tortur, havde forsøgt at tilbageholde oplysninger og filmoptagelser, som har en helt åbenbar relevans for sagen, og for den danske stats ansvar.

At Forsvarsministeriet som juridisk person notorisk har forsøgt at vildlede domstolene, sagsøgerne og offentligheden, er et faktum. Kammeradvokaten vælger i processkrift H, s. 3 og 4, alene at omtale evt. fysiske personers personlige strafansvar i forbindelse med ovennævnte usandheder. Spørgsmålet om sådanne evt. ansatte i Forsvarsministeriet måtte have et sådant personligt ansvar er imidlertid et spørgsmål, som hverken kan eller skal inddrages i nærværende sag. Denne retssag drejer sig – som Kammeradvokaten ved – om ministeriets og dermed den danske stats ansvar.

Det er notorisk retsstridigt for både private virksomheder og offentlige myndigheder at (forsøge at) unddrage oplagt relevante oplysninger fra at indgå i en retssag

Den strafferetlige term for den adfærd, som Forsvarsministeriet har gjort sig skyldig i under nærværende retssager om den danske stats ansvar for tortur er

"procesbedrageri". Der kan henvises til straffelovens § 279 og f.eks. Vagn Greve i "Kommenteret straffelov – Speciel del", 10. udgave 2012, s. 541, 3. afsnit:

"... 'procesbedrageri' (hvorved forstås, at retten på grund af en vildfarelse træffer en for den anden part tabvoldende afgørelse, jf. f.eks. U 1956.879 Ø og 1975.266 V)..."

Forsøg på at opnå dom baseret på en vildfarelse er ligeledes procesbedrageri. Det gør således ikke nogen forskel, at der ikke endnu – på retssagskompleksets 6. år – er truffet en materiel afgørelse i første instans, p.g.a. Kammeradvokatens mange forsinkende formalitetsindsigelser.

2. Dokumentbevis og edition

Den ufærdige IRTOT-rapport (bilag DF) må betragtes som blot et partsindlæg.

2.1. Opfordringer

Det fremgår ikke, hvordan sagsøgte når frem til tallet 29 for fremsatte opfordringer, idet flere er gentaget i de enkelte sager indtil sammenlægningen af sagerne. Hovedparten er meget bredt formuleret som f. eks. opfordring H og er besvaret i de efterfølgende processkrifter.

Tilbage som ubesvarede er kun opfordring K og A3. For så vidt angår opfordring K (ordlyd i processkrift H, s. 5, 6. afsnit 6) er den siden 22. august 2016 irrelevant, da den angår spørgsmålet om forældelse.

Opfordring A3 lyder: "Hvad er Makala?" Det drejer sig om by i sagsøgtes ansvarsområde i det sydlige Irak, hvorfor sagsøgte må være nærmest til besvare spørgsmålet.

Af processkrift H s. 6, 1. afsnit fremgår:

"Til besvarelse af sagsøgernes opfordring i processkrift 7, s. 11, kan det oplyses, at sagsøgte ikke umiddelbart er bekendt med, at der i november 2004 fandtes en

ugentlig briefing mellem Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet, men at dette forhold, som tidligere oplyst, gerne belyses yderligere ved vidneforklaring."
(her understreget)

"Umiddelbart" har ingen betydning og er en uacceptabel begrundelse for et svar her. Sagsøgte er som offentligretlig myndighed underlagt pligter til loyalt at oplyse sagerne, og da disse omhandler brud på EMRK art. 3 endog en skærpet pligt i så henseende.

Sagsøgte er bekendt med om briefinggen fandtes eller kan uden besvær gøre sig bekendt hermed og meddele dette på skrift i et konkret afklaret svar. At tilbyde vidneforklaring af en person, der har kendskab herom, er bevidst at forsinke sagernes oplysningsmæssige udvikling.

Angående de i processkrift H, s. 8 tilføjede "*yderligere bemærkninger*" til sagsøgernes opfordringer:

Opfordring 5:

Intet svar på opfordringens klare spørgsmål om efterretningsmæssige undersøgelser.

Opfordring 8:

Bilag DB stadig med overstregninger (ekstraheringer).

Opfordring 9-11:

Sagsøgte har stadig ikke besvaret opfordringerne bortset fra en enkelt af Kurt Borgkvists rapporter, og han er derfor stadig et vigtigt vidne.

Opfordring 17:

Redegørelsen af 14. maj 2013 (bilag AB) er efterfølgende forklaringer og ikke svar på opfordringen.

Opfordring 21:

Sagsøgte henviser til "Draft Media Plan to tackle the DANBAT Allegations" (bilag DA), som er et stykke propaganda materiale jf. titlen, som er uden dato.

I den forbindelse **opfordres 27** sagsøgte til at fremlægge den i bilag DA omtalte artikel skrevet af den danske PIO Kaptajn Peter Rasmussen.

2.2 Editionsbegæringer

Angående editionsbegæring 15 bemærkes at det den i forbindelse med processkrift G af 26. oktober 2016 igangsatte undersøgelse for at fremskaffe de efterlyste dokumenter kunne have været igangsat for længe siden og er som nævnt i processkrift 7 endnu et eksempel på sagsøgtes processtrategi til dato om at forhale og vanskeliggøre oplysningen af sagerne.

Angående editionsbegæring 18 forekommer det ikke troværdigt, at et så vigtigt dokument for Operation Green Desert ikke skulle kunne fremskaffes.

Mere generelt i forbindelse med editionsbegæringerne i disse sager og Forsvarsministeriet som sagsøgt offentlig myndighed henvises til U 1999.724 H og advokat dr. jur. Eigil Lego Andersens omtale heraf i U.2001B.442. Heraf fremgår:

"Forløbet af denne sag viser, at det kan have stor betydning, at offentlige myndigheders privilegerede processuelle stilling i relation til såvel dokument- som vidnebevis afbalanceres af en kritisk domstolsvurdering. Man må nok hilse en udvikling velkommen, hvor offentlige myndigheder i højere grad må tåle editionspålæg, og at embedsmænd afhøres, selvom myndigheden hellere vil have myndighedens officielle, velovervejede og optimalt formulerede standpunkt frem. En sådan udvikling synes at være i tidens ånd.

Det må være en selvfølge, at de oplysninger, en myndighed tilfører en retssag, skal give et retvisende billede af det sagsforhold, der belyses, og kunne leve op til høje loyalitets- og objektivitetskrav. Endvidere at de begrundelser, der gives for ikke at ville fremlægge ønskede oplysninger, er strengt korrekte, således at domstolenes stillingtagen til begæringer om editionspålæg og vidneførsel af embedsmænd trygt kan bygge herpå. Noblesse oblige.” (her understreget).

Som advokat for sagsøgerne betragter jeg mig som både forpligtet og berettiget til herved - altså undervejs ved sagernes forudsatte kontradiktoriske forberedelse - at insistere på, at sagsøgtets procesførelse loyliggøres.

2.3. Retsmedicinske rapporter

Sagsøgerne havde i dette afsnit forberedt at fremkomme med sine bemærkninger dertil, men landsretten har g.d. fremsendt retsbog, hvori der desuagtet er taget stilling til sagsøgernes krav om fremskaffelse af sædvanligt bevismæssigt processtof for det omhandlede faktum, hvis status sagsøgte - åbenbart fortsat - bestrider som bevismæssigt processtof.

Af processkrift H, s. 11, 6. afsnit fremgår:

”Sagsøgte påpeger blot, at hvis landsretten måtte beslutte, at der skal gennemføres nye speciallægeundersøgelser, vil det være en særdeles omkostningstung og langvarig proces. Det vil således tage tid at opnå enighed om, hvilke læger, der skal udføre undersøgelserne, hvilke specifikke undersøgelser, der skal udføres, på grundlag af hvilke diagnosekriterier, og hvor i verden de 23 sagsøgere skal undersøges.”

Hertil bemærkes angående nye retsmedicinske undersøgelser, at spørgsmålet om omkostninger er irrelevant og at sådanne nye undersøgelser ikke nødvendigvis er langvarige. Spørgsmålet om hvilke læger, hvilke specifikke undersøgelser og hvilke diagnosekriterier, samt hvor undersøgelserne skal finde sted kan afklares indenfor et par måneder.

Sagsøgte har opstillet en konklusion m.h.t., hvad landsretten skal tage stilling til:

(2) Konklusion: Landsretten bør derfor tage stilling til, om der skal gennemføres et "syn og skøn" i form af nye speciallægeundersøgelser af sagsøgerne, eller om der skal ske forelæggelse for Retslægerådet af de såkaldte "Medical Reports".

Hertil bemærkes, at anmodningen om landsrettens stillingtagen til enten nye retsmedicinske undersøgelser eller forelæggelse af de fremlagte medical reports for Retslægerådet kun bliver relevant, såfremt sagsøgte frafalder indsigelsen om lav bevisværdi af de i nogle tilfælde før - andre efter - sagsanlæg gennemførte retsmedicinske undersøgelser.

2.4 Vidneførelse

Af processkrift H, s. 12, 5. afsnit fremgår at sagsøgte mener, at punkt 6 ikke bør opdeles i litra c. Sagsøgerne fastholder litra c, idet britiske styrkers rapportering er vigtig, når de britiske styrkers rolle i operationen er omdiskuteret.

Som anført i processkrift 6, pkt. 3.3, skal samtlige vidner, undtagen evt. fhv. forsvarsminister Søren Gade afhøres først af sagsøgerne, af de der anførte grunde.

Af processkrift H, s. 13, 6. afsnit fremgår:

"Operative beslutninger vedrørende operation Green Desert blev truffet af den militære ledelse i den danske bataljon i Irak, som refererede til daværende Hærens Operative Kommando og Forsvarskommando (i dag Værnfælles Forsvarskommando.) Magtanvendelsesdirektivet, der var gældende på tidspunktet for operationen, blev udarbejdet af disse to kommandoer".

Dette er anført alene i abstrakte og generelle termer. Ved en retssag som denne er det afgørende bevismæssige område, hvad der specifikt og konkret er hændt. Sagsøgernes ret til at kræve sådanne kendsgerninger åbenbaret kan ikke

afværges af sagsøgte ved de anførte helt generelle nærmest besværgende betragtninger.

På samme side, næstsidste afsnit "...sagsøgte agter at indkalde repræsentanter...". Der er her ikke tale om "repræsentanter", men vidner, der kan afhøres om, hvad de selv har set eller hørt.

Vigtigheden af at afhøre ambassadør Christian Oldenburg fastholdes også selvom nogle af de samme spørgsmål kan stilles til ambassadør Torben Gettermann. Der skal afhøres flere personer om flere spørgsmål og i den forbindelse vil der altid være en vis mulighed for overlapning. Dette er imidlertid ikke en grund til at afvise afhøring. Oldenburg skal afhøres, også om emner, som gettermann ikke kan afhøres om.

Da det er omtvistet, om alle Kurt Borgkvists rapporter omtalt i bilag 103 er fremlagt, fastholdes afhøringen af dette vidne.

Afhøringen af Søren Gade fastholdes ligeledes af de tidligere anførte grunde.

Som anført i processkrift 7 blev alle 23 sagsøgere tilbageholdt enten ved Cyan 1 eller Cyan 4. Dette udelukker imidlertid ikke, som anført af sagsøgte, at Cyan 2 og cyan 3 kan have konkret betydning for sagens afgørelse.

Hvad angår afhøringstemaer, har sagsøgerne ingen protester mod de anførte, men fastholder, som anført i processkrift 7, at det nærmere indhold og udstrækning af afhøringerne ikke kendes i tilstrækkeligt omfang til allerede på nuværende tidspunkt at afgive erklæringer om indholdet af afhøringstemaet. Oplysninger herom kan gives, når der for sagsøgernes procesførelse foreligger tilstrækkelige oplysninger og dermed relevant viden.

Yderligere processtof forbeholdes.

København, den 23. november 2016

Christian Harlang